

LBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GĂLUȘCĂ, GEORGETA

Răzbumarea lui Moș Martin / Georgeta Gălușcă ; pref. de
Ion Țoanță ; post. de Francesco Paganelli și Lucia Mandache.
- București : Eikon, 2021

ISBN 978-606-49-0561-1

I. Țoanță, Ion (pref.)

II. Paganelli, Francesco (postf.)

III. Mandache, Lucia (postf.)

821.135.1

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Georgeta Gălușcă

Răzbumarea lui Moș Martin

Prefață de Ion Țoanță
Postfață de Francesco Paganelli
și Lucia Mandache

E I K O N

București, 2021

Ceasul amintirilor, ticăind în vremuri amare

mul este un personaj dintr-o piesă cu final neașteptat. Fiecare își joacă rolul, bun sau rău, funcție de cum a fost concepută piesa de către *judcătorul universal*. Anul trecut, Creatorul ne-a lăsat liberi să alegem rolul, să pendulăm într-o lume fără cap și coadă, jubilând prin falsul paradis imaginat de *fatamorgana* din cele mai stranii vise.

Ne-am plâns, am emis judecăți de valoare, am semănat sămânța revoltei sociale, am acuzat și ne-am demonizat aproapele, însă puțini au fost cei care au deschis cartea înțelepciunii punându-și întrebări existențiale. Prea puțini au avut revelația încercării la care am fost și suntem supuși de către divinitate.

Un astfel de *personaj* este profesoara de *litere* Georgeta Gălușcă, ființă cu sufletul închinat lui Dumnezeu, locatara unui spațiu dintr-un țărâm străin care s-a așezat smerită în „fotoliul cu povești” conversând virtual cu nepotul Tudor, interlocutor zămislit din nectarul unui basm.

Astfel și-a derulat filmul unei vieți cu secvențe în alb-negru dar și color, imagini dintr-o odisee scrisă în spațiul *moldav cel străbun*, ca să amintim de Șt. O. Iosif, finalizând o carte de povești, versuri și cântece rupte din folclorul nemțean.

Poveștile, scrise într-o notă ușor ironică, dau savoare volumului, sunt *opera forte* a autoarei,

Moș Martin refuză să mai fie ținta glumelor și pune în aplicare un plan de răzbunare, care-i și reușește în final, spre disperarea *roșcatei* cea șireată. Până și *gânsacul* din poveste o păcălește „din zbor” pe vulpea care „nu are multă minte”.

Covid 19 nu este obsesia autoarei, dimpotrivă, laudă pe cei care îmbracă zi și noapte „cămășile colorate”, cămășile morții spre a salva trupurile răpuse de maladia blestemată. „Să ne trezim la viață”, ne îndeamnă autoarea, lăudând luna Aprilie când visul devine lumină, „Fericit vis! / Mă văd acasă/ În blocul casei de la parter/ respirând verdele grădinii/ Din mugurii/ Abia ieșiți la lumină” (Vis de primăvară). Nu se poate vorbi de primăvară fără flori de liliac și fără amuzantul Azorică, cel care nu se lasă păcălit de „șireata vulpe” și o alungă fără a-i „rupe coada cea roșcată”.

Este amintit prin vers chipul mamei, cea care dă frumusețe grădinii și viață casei părintești, sfîntînd lacrima unui dor din amintirea ca un fagure de miere. Ca și bunica, de altfel, din anotimpul florilor.

Apoi, inevitabil, vine toamna, cu frunze îngălbenite care trec la *neviață*, cu sentimente care *hibernează* sub brumă în așteptarea altei primăveri spre a răsări și mai viguroase.

Romanța amintirilor este cântecul de leagăn al *Bunitei* pentru puiul de om, Tudor, cel care a fost îmbăiat de către ursitoare în albia cu lacrimi. Autoarea trece, însă, peste tristețea cotidianului și se ridică, de fiecare dată, mai optimistă și mai încrezătoare în ziua de mâine.

„Am lăcrimat în singurătatea unui apartament contemplând paginile abecedarului amintirilor, dar nu mă las

învinșă de dureri, sunt o luptătoare și Dumnezeu îmi dă puteri nebănuite spre a învinge”, pare să declame Georgeta Gălușcă.

Poate unele versuri par ușor naive, dar totul este scris cu intenție spre buna înțelegere a celor cărora volumul le este adresat, copiilor „fără vârstă” care nu au avut șansa unei tablete sau a unui telefon performant, a celor care privesc copilăria din spațiul *concentraționar* al unui orfelinat. Autoarea refuză *modernitatea* satului căruia i s-au amputat tradițiile, iar copilăria este doar un capitol dintr-o carte veche, prăfuită, uitată prin magazinele vetuste.

Amintirea parfumată cu esența amară a nostalgiei, laitmotivul drumului întoarcerii la obârșie, visul nopților de Aprilie, toate devin niște automatisme prin pana autoarei. Casa părintească se înalță din istorie mai falnică prin creația fiicei satului, Georgeta, având ca unic scop implementarea în conștiința urmașilor a obiceiurilor strămoșești cu iz de baladă.

Totul sună ca o invitație spre lectură, s-o onorăm parcurgând paginile acestui volum ca un strigăt în lumea care, dureros, ronțăie semințe de apocalipsă.

Ion Țoanță

LBRIS

We know
books

Răzbunarea
lui Moș Martin
(Povești)

Judecata dreaptă

Într-o zi, pe un drum prăfuit de țară, așa cum sunt mai toate drumurile pe la noi, s-au întâlnit doi consăteni. Amândoi se îndreptau spre oraș, fiind zi de târg, spre a-și cumpăra fiecare câte ceva din cele de trebuință.

Ion mergea pe jos, iar celălalt, Vasile, îl ajunse din urmă, așezat ca un mare prinț, în trăsura sa, privind cu mândrie trecătorii care mergeau în aceeași direcție, dar pe jos.

Când l-a văzut pe Ion, s-a gândit să-i vină în ajutor și s-a oferit, lucru mare, să-l ia cu trăsura.

— Hai, vecine, urcă *ici* lângă mine, că doar avem același drum de făcut, nu-i așa?

Știindu-l viclean, Ion vru să refuze oferta, dar acceptă.

Vasile îi făcu loc lângă el, pe băncuță și începu să-l iscodească:

— *Amu*, măi dragă vecine, cu ce treburi pe la târg? Nu cred că ai de cumpărat prea multe, căci, vorba 'ceea, două mâini, oricât de zdravene, nu pot căra cât zece.

Ion, om blajin, respectuos și cu frică de Dumnezeu, îi răspunse:

— Ai dreptate, vecine, cam așa este! Iaca, merg să văd ce mai e prin târg și, cu voia lui Dumnezeu, să-mi cumpăr câte ceva pentru gospodărie, că multe sunt de trebuință la casa omului.

— Măi Ioane, îi spuse hătru, Vasile, dar de ce nu-ți cumperi, frate, un căluț în locul celui pe care amar l-ai pierdut, și-ar fi de mare folos, că te știi om gospodar.

— O să-mi cumpăr altul, când va veni vremea, dar deocamdată mă descurc cum oi putea, banii nu mă dau afară din casă.

La auzul cuvântului miraculos, „banii”, Vasile își făcu câteva socoteli în sinea lui, sau poate le făcuse, deja, și-i spuse:

— Vecine, noi ne cunoaștem de când eram copii, vorba 'ceea, am tras amândoi la un jug, uite, vreau să-ți fiu de folos, așa, după puterile mele. Și scoase un teanc de bani pe care îi înmână.

— Ia de aici, și cumpără-ți chiar astăzi un cal, că mi se rupe sufletul când te văd neajutorat.

Ion, tare mirat de generozitatea vecinului, căci nu mai auzise să fi făcut asemenea gesturi, îl întrebă:

— Păi, cum vine vorba, frate, frate, dar brânza e pe bani, pentru cât timp îmi împrumuți banii și, mai ales, cât ar fi dobânda? Eu, fără să te jignesc, nu te știu prea slobod la buzunar.

— Lasă, mă, vecine, ce naiba, oameni suntem și-o viață avem, ne-om înțelege noi, să n-ai grija asta!

Ion, căruia îi plăcea “târgul” cinstit între oameni, nu se lăsă dus de promisiuni și insistă să i se spună imediat condițiile.

— Eu sunt om cu frica lui Dumnezeu și vreau să dorm liniștit când pun capul pe pernă.

— Ioane, uite, așa, ca pentru tine, că ne cunoaștem, și-i împrumut pe un an, cu jumătate din dobânda convenită.

Zis și făcut. Au bătut palma, au mers și au băut câte o halbă de bere rece, ca „aldămaș”, urmând a-și vedea fiecare de treburile sale.

Unul, satisfăcut fiind că avea să mai câștige ceva fără muncă, așa cum sunt mulți în ziua de azi, iar celălalt, om cinstit, mulțumit și el că-și vedea căluțul drag în curte, în locul celui pierdut.

Noaptea, care este un sfetnic bun, îi dădu, însă, lui Ion, o stare de neliniște. „Doamne, dacă mi se întâmplă ceva, mie sau căluțului și nu-i mai pot întoarce la timp datoria vecinului hapsân”?

Urmară dimineți în care se trezea devreme, pregătea tainul pentru căluț, îl îngrijea ca pe propriul copil, și pleca de la un cap la altul al satului sau prin satele vecine, să facă chirii, cu gândul la datoria pe care o avea. Câștiga destul de bine și-i mulțumea lui Dumnezeu pentru sănătatea lui și a căluțului, lăcrimând când îl privea cât este de harnic și ascultător dacă era bine hrănit.

Ca un creștin adevărat, nu uita să-l pună în rugăciunea lui și pe Vasile.

După nici șase luni reuși să pună deoparte suma pe care i-o datora vecinului, plus jumătate din dobândă. Astfel că, pentru liniștea lui, hotărî să meargă la Vasile să-și achite datoria care nu-i mai dădea pace. Acesta, când îl văzu, se scărpină în barbă și-i spuse cu reproș:

— Cred că nu ai venit să-ți împrumut alți bani, că aici nu e banca agricolă.

Ion, respectuos și umil îi răspunse:

— Nu te speria, dragă vecine, uite, cu ajutorul lui Dumnezeu am reușit să adun banii pe care mi i-ai împrumutat, plus jumătate din dobândă, cum ne-a fost învoiala.

La auzul acestor vorbe, vecinul îl cam repezi:

— N-au intrat zilele în sac, bă, Ioane, ce, nu puteam să mai aștept? Dar, *amu*, vorba multă e sărăcia omului, dacă mi i-ai adus, n-ai făcut rău. Nu înțeleg pentru ce-mi dai doar jumătate din dobândă, spuse numărând banii?

Înțelegerea ne-a fost alta, vezi că mă supăr.

— Vasile, ți-am folosit banii doar șase luni, în loc de un an, cât ne-a fost învoiala. Socotesc că așa este drept și cinstit. Ai ocazia să mai ajuți pe cineva cu banii, pe încă șase luni și-ți vei câștiga cealaltă jumătate de dobândă, dacă tot ai nevoie de bani.

Aproape turbat de mânie, cu venele frunții umflându-i-se, vecinul îl amenință:

— Păi, dacă-i așa, mă voi adresa judecătorului, nu rămâne treaba nerezolvată.

La proces, vecinii și-au spus fiecare părerea, doar că judecătorul a aplicat legea, dar i-a dat și o lecție de viață precupețului Vasile.

— Puteai să faci un bine vecinului tău, ca un creștin bun ce te consideri, fără camătă! Dar văd că din toate pildele creștine le-ai ales tocmai pe ale lui Iuda, omule vândut arginților. În viață, binele, se plătește tot cu bine, între oameni cinștiți, evident. Legea cămătarilor este o blasfemie a tradiției noastre strămoșești, nu pretinde mai mult decât poți duce.

Vecinul tău ți-a respectat munca, întorcându-ți datoria înainte de termen și cu dobânda cerută, păi, ce mai vrei, măi, omule? Dacă te-ai bătut cu pumnii în piept că sunteți și prieteni, atunci, cum rămâne cu proverbul "Prietenu, la nevoie se cunoaște"? Tu crezi în prietenie sau prieteșug? îi spuse judecătorul.

La auzul acestor vorbe grele, Vasile a plecat capul, rușinat de faptele sale și a părăsit sala de judecată.

Evită, de atunci, să-l mai întâlnească pe Ion, dar nici nu a mai dat bani cu dobândă!

Iată cum venise vremea ca, de data asta, Vasile să nu mai poată pune liniștit capul pe pernă.

Veverița înțeleaptă

Există, dragii bunicii, un lucru demonstrat de-a lungul vremurilor, anume că prietenia dintre oameni și animale este cu mult mai curată decât cea dintre diverse persoane.

Primele sunt prietenii bazate pe afecțiune și respect, iubire necondiționată, chiar dacă ființele din regnul animal nu-și pot exprima sentimentele și recunoștința prin cuvinte.

Povestea spune că în curtea unei femei creștea un alun uriaș care, în zilele toride ale verii, dădea umbră și răcoare cu ramurile sale dese, de un verde intens. Nu era an în care să nu fie încărcat de fructe spre bucuria unei veverițe care-și stabilise domiciliul temporar printre crengile lui.

Femeia, o bătrână ce se sprijinea de un baston, își făcea zilnic plimbarea prin curtea casei, admirând verdeața și preamărind binefacerile naturii. Când obosea se așeza pe băncuța de sub alun și cu ochii închiși cugeta nostalgic la zilele frumoase ale tinereții dusă ca într-un vis din luna lui Gustar.

Nu mică îi fu mirarea când simți pe picior o adiere ușoară, o mângâiere dintr-un vis al adolescenței. Deschise ochii și visul se transformă într-o secvență de film, da, era chiar veverița care țopăia ușor în jurul ei, atingând-o cu coada cea stufoasă.

Se oprise în loc, ridicându-se pe lăbuțele din spate, implorând atenție, căci sigur ar fi dorit ceva. O fixa pe

femeie cu ochii ei ca două mărgele, sfoasă și drăgălașă în același timp. Drept răsplată, femeia scoase din buzunarul rochiei câteva alune pe care i le întinse cu mare drag.

Micuța jucăușă, își ducea cu multă delicatețe alunele la gură, devorându-le cât ai clipi, privind-o recunoscătoare pe binefăcătoarea sa. Întâlnirea, urmată de gustare, avea loc zilnic, cu același ritual rupt parcă din cartea cu povești.

La plecare spre casă, veverița recunoscătoare o însoțea până pe pragul casei, iar apoi, se întorcea fericită în propria-i *împărăție*. Atât de mult o îndrăgise bătrâna noastră, încât, din bunătate sufletească, procură pentru iarnă un săculeț cu alune, ca rezervă strategică. Obişnuia chiar să-și lase ușa casei deschisă pe timpul când își făcea plimbarea, astfel că minunea mînionă îndrăzni și trecu pragul casei. Inspectă cu boticul toate ungherele casei și ieși în liniște.

Sosi iarna și cele două prietene nu-și mai puteau da întâlnire pe băncuța de sub alun. Dar minunea nu se lăsă mult așteptată.

Era o dimineată geroasă, așa cum sunt iernile în povești și bătrânica auzi niște zgomote afară, chiar în dreptul ușii. Imediat gândul îi zbură la pisică: „Doamne, am uitat-o afară, sper să nu fi înghețat, mititica”!

Deschise grabă ușa, și ce să vezi, pe prag era într-adevăr „mititica”, dar alta, care printr-un *țup, țup*, specific, intră în casă fără invitație.

— Vai de capul tău, spuse femeia înlăcrimată, ești flămândă și înghețată! Scoase repede din săculeț un pumn de alune, i le puse pe o farfurie și mulțumi lui Dumnezeu pentru minunea hibernală, făcând semnul crucii. Acest animăluț, cuprins la rându-i de amara singurătate, era trimis de Sus pentru a-i ține de urât.

Veverița, după ce-și punea burtica la cale, mai făcea câteva tururi prin casă, ca semn al recunoștinței, apoi pleca fericită în lumea ei.

Întâlnirile de mare taină, fără grai, au durat toată iarna.

Se duse și iarna cea nemiloasă și sosi, călcând peste covoare de flori de zambilă și pădădie, primăvara cu minunile sale izvorâte din rai.

“Mititica” și-a reluat joaca de-a „huța-huța”, de pe o creangă pe alta, în alunul miraculos. Cu mare bucurie se oprea în fața băncuței de lemn, unde-și petrecea bătrânețile prietena ei. O atingea cu codița-i stufoasă, apoi se ridica pe cele două lăbuțe, mimând o rugăciune de recunoștință.

Dar nici bătrânica nu rămânea insensibilă și scotea câteva alune din buzunar pe care i le oferea cu toată dragostea.

Veni însă vremea când aceasta se stinse lăsând în urmă tristețe și regret. Casa rămase pustie, băncuța de sub alun dădea semne de putreziciune iar sărmana veveriță ar fi renunțat la toate alunele din lume pentru un ceas de afecțiune primită de la prietena sa.

Cuprinsă de singurătate și amară suferință fu, la rându-i sortită pieirii într-o toamnă rece cu frunze îngălbenite.

Ne întrebăm retoric, oare, câți dintre noi mai știm să respectăm animalele?

Când vom înțelege că aceste ființe necuvântătoare sunt de fapt prietenii cei mai fideli ai omului? Ei nu ne părăsesc, nu ne dezamăgesc, și, mai ales, ne oferă necondiționat toata dragostea lor. Avem atâtea de învățat de la animale!

Mare a fost rușinea și ce durere l-a cuprins pe Moș Martin din poveste, după ce a fost păcălit de cumătra vulpe, și a rămas, vai, fără coadă! Mai ales când a aflat că povestea sa a fost multiplicată în mii de exemplare chiar de șugubățul Ion Creangă, așa ca să-l știe și să-l râdă toată lumea.

Ajunsesse să facă nopți albe, torturat de gândul răzbnării, lucrurile nu puteau să rămână așa, își spunea. Nici măcar hibernarea nu-i aduse pace. Se furișa pe potecile din pădure pentru a nu da ocazie altor dobitoace să-l întrebe cu ironie despre pățania lui. Și tot gândindu-se, c-o fi una, c-o fi alta, uriașul fără coadă avu un moment înțelepciune și-și făcu un plan despre cum să-i vină de hac *roșcatei*.

“Înarmat până în dinți”, parcă mergea la lupta de la Vaslui, și cu un discurs învățat pe dinafară, se prezentă la ușa vizuinei cumetrei, cu voce mieroasă (dăduse iama la un stup) și cu aleasă plecăciune.

— Oooo, da'bine te-am găsit, cumătră dragă! Nu te-am văzut cam de mulțșor și m-am gândit, Doamne ferește, că poate ești bolnavă și ai nevoie de ajutor, că doar vezi ce vremuri trăim!

Hai să lăsăm baltă trecutul și, vorba 'ceea, cele bune să se adune, cele rele să se spele. Să ne gândim la ce ne va aduce ziua de mâine, cumătră dragă, căci azi ești, mâine nu mai ești, cum spune zicala.

Mare adevăr a grăit cel care a spus că “prietenu la nevoie se cunoaște”.

În toată șiretenia ei, mirată de întorsătura pe care o lua dușmănia ce-i ținea departe unul de altul, îl primi bucuroasă pe un lemn de lângă vizuina ei.

L-ar fi invitat și înăuntru, așa cum cere protocolul, dar Uriașul era prea greoi și nu se putea strecura pe ușă.

— Vai cât sunt de emoționată, chiar îți mulțumesc, dragul meu Moș Martin! Văd că-mi ești cu adevărat prieten, și asta ne onorează pe amândoi.

Nicio vietate a pădurii nu s-a ostenit să treacă pe la mine, să vadă dacă mai trăiesc sau am murit, cu vremurile astea cuprinse de pandemie nici noi nu mai suntem în siguranță. Eu credeam că ești și tu un egoist ca atâția alții, nu dăm nume!

— Lasă, cumătră, gândurile amare, crede-mă, am uitat de întâmplarea care m-a lăsat fără coadă. La drept vorbind, mi-ai făcut chiar un bine.

Când aveam coada, era un chin pe capul meu să mi-o descălcesc printre rugii de mure, să nu mai vorbim cât mă chinuiam s-o spăl în albia râului.

Eu, ce-am în gușă, și-n căpușă, hai să punem o piatră peste această întâmplare și să reluăm prietenia, că doar n-o să stăm toată viața în dușmănie așa cum fac oamenii.

Biata de ea, înduioșată până în adâncul sufletului, nici măcar nu bănuia ce furtună avea să se abată asupra ei.

Uriașul, devenit șiret și înțelept de data aceasta, căci nevoia te învață, glăsui prefăcut:

— Of, cumătră dragă, devin pe zi ce trece tot mai bătrân și mai neputincios, vai de oasele mele! Sunt zile în care nu-mi mai pot procura cele necesare gurii, văleu păcatele mele! Mă știi prea bine că sunt mort după miere,